

Fejð, 18. december 2023

Til landdistriktsminister Morten Dahlin
Udvalget for Landdistrikter og Øer samt Udvalget for Småøer
vedr. **Forslag til ny landdistriktspolitik**

Kære Morten Dahlin

Sammenslutningen af Danske Småøer fremsender hermed vores forslag til regeringens landdistriktspolitiske udspil.

Infrastruktur

1) Færger

Der er brug for en national strategi for grøn omstilling af de danske indenrigsfærger – herunder færgerne til de små øer, der i dag er et kommunalt ansvar.

Der er brug for hjælp til finansiering af grønne færger, gerne med EU-midler. Finansieringen af færgernes grønne omstilling er nødt til at være uafhængig af småø-kommunernes i forvejen pressede økonomi, hvis denne omstilling skal lykkes. I de foregående puljer i 2021 og 2022 til grøn omstilling af færgerne, har det dels kun været muligt at få dækket op til 25 % af omkostningerne, dels er puljerne opbrugt: Det efterlader en lang række kommuner uden mulighed for at bygge eller retrofite deres diesel-færger. Der er behov for langt større puljer, samt større tilskudsandel. I forrige færgpulje fra 2012 kunne kommunerne opnå tilskud på op til 80 % - til "sorte" færger – og vi mener, at der bør være mulighed for at søge større tilskud til nye, grønne færger i dag.

Ydermere er der en udfordring ift. kommunernes anlægsloft eller serviceramme ved indkøb af nye færger. Vi mener ikke det er rimeligt, at kritisk infrastruktur til øerne nødvendigvis tilsidesættes for at kunne opfylde kommunens øvrige udvikling.

2) Kollektiv transport på fastlandet til bl.a. færgehavne

Øboere er også afhængige af kollektiv transport på fastlandet, og påvirkes af de besparelser vi oplever i den kollektive trafik på fastlandet. Ydermere er kollektiv transport til/fra færgehavnene ikke en selvfølge. Vi mener det bør sikres at man kan rejse til og fra småøerne med kollektiv transport i hele Danmark.

3) Manglende digitalisering

De småøer, der i dag ikke har tilstrækkelig digital infrastruktur, er i en særlig udsat position, hvor det tydeligt har vist sig, at markeds kræfterne ikke løser behovet for småøer, der i sagens natur ikke kan mønstre kritisk masse. Når det drejer sig om at opnå tidssvarende IT-

forbindelser, vil der i mange tilfælde være tale om meget omkostningstung infrastruktur i form af fx søkabler til øerne.

- Bredbåndspuljen er ikke hensigtsmæssig for småøer idet chancerne for at få del i puljen ikke står mål med indsatsen: Ansøgningsprocessen er en urimelig stor administrativ byrde at lægge på de små ø-samfunds frivillige, mens kriterierne for udvælgelse (bl.a. krav om kritisk masse) ikke er favorable for småøerne.
- På øerne har vi små og ofte enkeltmandsvirksomheder. Der er brug for stabilt og hurtigt internet og mobildækning for at disse virksomheder kan fortsætte, flere kan komme til, og for at sikre at virksomhederne (herunder også landbrug) kan digitalisere deres processer på lige fod med deres kolleger på fastlandet.
- For små turistvirksomheder er det uforholdsmæssigt dyrt at komme på de etablerede platforme, og dette sætter dem ofte uden for markedet.

4) Klimatilpasning

Der er behov for støtte til diger og kystbeskyttelse. Småøerne står nederst på både kommunernes og beredskabernes liste. Både i forhold til forebyggelse, og når stormen raser. Der er brug for beredskabsplaner, der involverer lokalbefolkningen, som kan iværksættes ved storm- og højvandsvarsler.

Udviklingsmuligheder og bosætning

5) Planlov, kystnærhedszone og strandbeskyttelseslinje

Når aktører på småøerne søger om at udvikle sig, tænker størstedelen altid naturen ind og i stigende grad også bæredygtighed. Det er det de lever af!

Det samme gælder boligprojekter, hvor øernes attraktivitet i stigende grad ligger i ikke blot at være tæt på naturen, men at øerne også er med i den grønne omstilling.

Vi mener at der hos Kystdirektoratet og Naturstyrelsen burde være meget mere fokus på dette, og at ansøgninger burde vurderes herefter.

- Småøerne ønsker mulighed for flere aktiviteter (bolig og erhverv) i *eksisterende* bygninger på hele øen (også i strandbeskyttelseszonen).
- Mulighederne for udvidelser for erhvervsaktivitet, bl.a. turisme, bør være flere.
- Pladser til autocampere på eksisterende havne og campingpladser, også hvor disse områder måtte være placeret indenfor strandbeskyttelseslinjen.
- Mulighed for etablering af energianlæg, også indenfor strandbeskyttelseslinjen. Div. energiomstillingsprojekter hænger indirekte sammen med turismen: De vil åbne for turismemuligheder, som viser et selvforsynende og CO2-neutralt lokalsamfund og virksomheder. (friø-projektet)
- Selv små ting som skilte, hegn, etc. er ikke muligt, om end de vil guide turisterne og nudge deres adfærd.
- Etablering af stier er problematisk

- Der er brug for en gentænkning af de nuværende bureaukratiske og meget langvarige processer, der er forbundet med planloven. Kystdirektoratets nuværende administration af sager er utiltrækkelig og langtrukket. Der er mange afslag og lang ventetid. Til trods for muligheden for dispensation på småøer via den særlige småø-regel om mere lempelig tilgang på øerne oplever vi en meget restriktiv tilgang til dispensationsmuligheden, og at denne i mange tilfælde ikke kommer i betragtning og ikke implementeres i sagsbehandlingerne. Begrundelsen for afslag er ofte frygt for øget trafik og belastning af kystområdet samt risiko for præcedens.

6) Ø-udviklingsplaner

Udviklingsplaner for øerne, som beskrevet i den nyeste revidering af planloven er en virkelig god ide.

- Der er behov for økonomisk hjælp til kommunerne til arbejdet med at udarbejde planerne i samarbejde med øboerne.
- Det skal sikres at arbejdet med ø-udviklingsplanerne ikke bliver en bureaukratisk tung proces: De bør kunne udarbejdes på et niveau, der er tilgængeligt for de lokale øboere, og det skal sikres at i de tilfælde, hvor der allerede er lavet udviklings-, handleplaner for en ø, kan disse nemt indgå/konverteres til de udviklingsplaner, der kræves i planlovsregi.

7) Boliger

På mange af vores medlemsøer mangler der helårsboliger. På flere øer er der mangel på boliger for at kunne besætte jobs, både faste jobs og sæsonarbejde (pendling er ikke muligt på mange øer, slet ikke til restaurationsbranchen med sene arbejdstider).

- Vi efterspørger derfor flere almene boligprojekter, men øerne oplever at kommuner og boligselskaber ofte ikke vil være med, til trods for muligheden for at søge tilskud i puljen for etablering af almene boliger på småøer, med begrundelse i, at det er for dyrt at bygge på ikke-brofaste øer samt at bygge få enheder, som det ofte er tilfældet for småøerne. Her er desuden en udfordring i at man ikke kan få dispensation til at overskride maksimumsbeløbet og samtidig opnå puljetilskud. Det mener vi bør ændres.
- Endelig mener vi, at puljen til almene boliger på småøerne også bør kunne søges af private non-profit boligforeninger, og ikke kun almene boligselskaber.
- Der er en undtagelse i planloven, der giver mulighed for at sommerhusejere på småøerne kan *udleje* deres sommerhus til helårsanvendelse. Den mener vi bør udvides til også at omfatte *ejernes* mulighed for at helårsbebo deres eget sommerhus.

8) Turisme

Turismeaktørerne oplever hindringer i regler for en praktisk tilgang til at inddrage færgen i både pakketering og markedsføring:

- Kommunalfuldmagten hindrer pakketering af fx ferieophold hvor færgen indgår.
- Kommunalfuldmagten tillader ikke at kommunalt drevne færger deltager i markedsføringspakker, eller at færgerne markedsfører øens erhvervsdrivende.

9) **Demokrati - Bevar de små valgsteder!**

Nedlæggelsen af valgsteder på småøerne betyder for mange øboere en halv til en hel dagsrejse for at kunne stemme på fastlandet. Lokale valgsteder sikrer lokalt engagement i den demokratiske proces. Øerne er kendt for en endog meget høj stemmeprocent, men desværre har flere småøer i de seneste år oplevet, at deres valgsted nedlægges. Vi får oplyst at det skyldes omkostninger ved at skulle digitalisere processerne, som man så i kommunerne ikke mener man kan finde økonomi til ift. de små valgsteder.

De kommuner, der er presset til at lukke de små valgsteder, bør kunne søge hjælp i en pulje til at digitalisere, og dermed bibeholde de små valgsteder.

10) **Data om øerne**

Vi ved ikke på småøerne, hvor mange der besøger øerne, hvem vores turister er osv. Vi mangler data omkring vores boligmasse, indkomstgrupper og mange andre parametre. Sammenslutningen af Danske Småøer arbejder p.t. i samarbejde med den europæiske småøorganisation, ESIN, på at skaffe EU-midler til et samarbejde med Åbo Akademi i Finland. De har udviklet et værktøj der kaldes Habitability (på dansk: bobarhed), som kunne udbredes til danske øer og eventuelt også til landsbyer på fastlandet. Værktøjet hjælper via citizen science med at kortlægge styrker og udfordringer for et lille samfund, samt måle fremskridt og lægge en retning for udviklingspotentialer.

Vi foreslår derfor, at der afsættes midler til at styrke Ø-sammenslutningens sekretariat, så vi i højere grad kan arbejde med øernes data og belyse problemstillingerne baseret på data.

Ovenstående er nedslag i nogle af de emner, der udfordrer småøerne, som vi mener bør adresseres i regeringens landdistriktspolitiske udspil.

National øpolitik

Mere overordnet vil vi indtrængende opfordre til, at man fra regeringens side tager initiativ til at formulere en decideret **national småø-politik**. Den irske regering har netop lanceret sin småø-politik, som indeholder mange balancerede og fremtidsholdbare retningslinjer for rammevilkårene for landets småøer. Sammenslutningen af Danske Småøer står til rådighed for sparring om processen for udvikling af en sådan småø-politik.

En national småø-politik vil være til stor gavn for Danmarks småøer, så vi sammen kan sikre de unikke kultur- og naturmiljøer, som de beboede småøer i Danmark udgør.

Med venlig hilsen

Kirsten Sydendal

Formand for Sammenslutningen af Danske Småøer